

Asia: VN/27825/2022

Lausuntopyyntö asetusmuutoksista juomavesidirektiivin täytäntöönpanemiseksi

Yleistä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Vesilaitosyhdistys kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto juomavesidirektiivin kansalliseksi toimeenpanemiseksi annettavista asetuksista.

Kiitämme sosiaali- ja terveysministeriötä uuden juomavesidirektiivin kansallisen toimeenpanon laaja-alaisesti ja osallistavasti toteutetusta valmistelusta. Pidämme tiiviissä aikataulussa toteutettua lakimuutosten valmistelua pääosin onnistuneena, joskin valmistelun ja lopullisten lainsäädäntömuutosten valmistumisen kireä aikataulu asetti omat haasteensa vaikutusten arviointiin toimialan kannalta.

Juomavesidirektiivin kansallinen toimeenpano edellyttää lainsäädännön muutosten lisäksi ja jälkeen lainsäädännön käytännön toimeenpanon. Tämän tueksi tarvitaan selkeät ja konkreettiset lainsäädännön soveltamisohjeet ja tehokasta viestintää ja koulutusta vesilaitoksille ja viranomaisille muutoksista nykyisiin käytäntöihin. Soveltamisohjeiden pitää luoda käytännössä toimiva ja konkreettinen kokonaisuus eri säädöksissä olevista vaatimuksista. Juomavesidirektiivi edellyttää, että suurin osa lainsäädäntöön tulevista muutoksista astuu voimaan viimeistään 12.1.2023 ilman siirtymäaikaa. Käytännössä on mahdotonta siirtyä välittömästi uusien vaatimusten mukaiseen toimintaan, varsinkin, kun lainsäädännön vaatimukset selviävät vasta juuri ennen lainsäädännön voimaantuloa.

Kokonaisuutena lausuttavana olevat asetusmuutokset ja uusi asetus edistävät vedentuotantoketjun riskienhallintaan perustuvan talousveden laadun turvaamisen kautta hanaveden turvallisuutta Suomessa sekä lisäävät vesihuollon läpinäkyvyyttä veden käyttäjille. Kokonaisuudessaan kaikki kansalliseen lainsäädäntöön juomavesidirektiivin toimeenpanemiseksi tehtävät muutokset lisäävät merkittävästi eri järjestelmiin talousveden toimituksesta koottavaa tietoa ja edellyttävät myös

tämän tiedon aiempaa tehokkaampaa jakamista eri järjestelmien välillä sekä tiedon hyödyntämistä raportoinneissa. Näiden positiivisten vaikutusten saavuttaminen edellyttää riittäviä resursseja tietojärjestelmien kehittämiseen ja ylläpitoon sekä helppoa ja turvallista tiedonsiirtoa järjestelmiin ja niiden välillä.

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi terveydensuojeluasetuksen (1280/1994) muuttamisesta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi talousveden tuotantoketjun riskienhallinnasta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Asetus tarkentaa terveydensuojelulakiin tulevaa veloitetta talousvettä toimittavan laitoksen koko vedentuotantoketjua koskevasta riskienhallinnasta. Tämä riskienhallinta vastaa pääpiirteissään talousvesiasetuksen nykyisiä vaatimuksia. Tuomme esiin huomioita seuraaviin pykäliin ja liitteisiin:

3 §:

Riskienhallintasuunnitelma voi sisältää sellaista vesilaitoksen toimintaan liittyvää tietoa, jota voitaisiin käyttää laitoksen toiminnan tarkoitukselliseen vahingoittamiseen. Ehdotamme pykälään lisättävän, että vesilaitoksen riskienhallintasuunnitelma ei ole julkinen dokumentti.

Pykälän 1. momentin kohdassa 2) edellytetään direktiivin vaatimusten mukaisesti sisällyttämään riskienhallintasuunnitelmaan vedenottopisteiden sijainti paikkatietona. Vaikka tiedot esitettäisiin laitoksen riskienhallintasuunnitelmassa paikkatietona, vedenottopisteiden sijaintitietoja ei pidä julkaista eikä raportoida EU:lle.

Pykälän 1. momentin kohdassa 6) edellytetään sisällyttämään riskienhallintasuunnitelmaan tiedot sellaisten vedentuotantoketjussa käytettävien tuotteiden materiaaleista, jotka ovat kosketuksissa talousvedeksi tuotettavan veden ja talousveden kanssa. Käytännössä on syytä huomata, että erityisesti vanhojen verkostonosien ja muiden vanhojen rakenteiden osalta tietoa ei välttämättä ole saatavilla.

3-5 §:

Talousvettä toimittavan laitoksen pitää esityksen mukaan laatia riskienhallintasuunnitelma, tehdä riskinarviointi ja riskienhallintaa myös käyttämiensä raakavesien osalta. Tämä on siinä mielessä perusteltua, että vesilaitoksen pitää olla tietoinen raakaveden laatuun vaikuttavista riskeistä, jotta se pystyy ottamaan ne omassa toiminnassaan huomioon ja turvaamaan talousveden laadun mahdollisimman tehokkaasti. Talousvettä toimittavalla laitoksella ei kuitenkaan ole käytössään

kaikkea tarvittavaa tietoa, jotta se voi tunnistaa kaikki raakaveden laatua uhkaavat riskitekijät, eikä vesilaitos myöskään pysty itse juurikaan toteuttamaan raakaveden suojelemiseksi tarvittavia riskienhallintatoimenpiteitä tai velvoittamaan riskin aiheuttajia toimenpiteisiin. Riskienhallintaa koskevassa 5 §:ssä pitäisi tuoda esiin menettely tilanteessa, jossa raakavesiriskienhallinta on muun tahon kuin vesilaitoksen vastuulla. Raakaveden riskienhallinta tuottaa tietoa ja toimenpiteitä muissa prosesseissa, esim. vesienhoito, ympäristöluvitukset, kaavoitus ja viranomaisvalvonta, huomioon otettavaksi ja toteutettavaksi. Tiedon siirtyminen raakaveden riskienhallinnasta näihin prosesseihin ja tunnistettujen raakaveden riskienhallintatoimenpiteiden toimeenpano on varmistettava vähintään ohjeistuksella ja koulutuksella.

6 §:

Talousvettä toimittavan laitoksen omavalvonta katsotaan esityksen mukaan osaksi talousveden tuotantoketjun riskienhallintaa, mikä on perusteltu näkemys. Viranomaisvalvonnan, omavalvonnan ja riskienhallinnan välinen suhde ei käy nyt lainsäädännöstä selvästi esiin, kun pitää lukea lakia ja eri asetuksia rinnakkain. Kokonaisuuden hahmottaminen ja käytännön toiminnan jouhevuus edellyttää konkreettista ja selkeää soveltamisopasta.

4. momentissa todetaan, että omavalvontaan kuuluva raakaveden laadun seuranta voidaan tehdä vedenottopisteen vedenmuodostumisalueella olevasta tarkkailupisteestä, vedenottopisteestä tai vedenottamolle johdettavasta raakavedestä. Mikäli muuttujan pitoisuus ei muutu vedenkäsittelyssä tai vedenjakelussa, vastaavat tutkimukset myös myöhemmin talousveden tuotantoketjussa pitäisi hyväksyä osaksi raakaveden omavalvontaa.

Liite 1.

Ehdotamme tarkennettavan ensimmäisen virkkeen seuraavasti, jotta liite on myös itsenäisesti ymmärrettävissä: "Osa-alueet, joista johtuvat talousveden laatua uhkaavat vaarat ja vaaratilanteet tunnistetaan ja luettelo niistä sisällytetään riskienhallintasuunnitelmaan:"

Esityksen mukaan riskienhallintasuunnitelmaan sisällytetään myös "häiriötilanteet, mukaan luettuna veden toimitukseen liittyvät häiriöt sekä luonnonilmiöistä ja ilmastonmuutoksesta johtuvat häiriöt". Tässä yhteydessä tarkoitettaneen erilaisten häiriötilanteiden, kuten rankkasateiden, kuivuuden, putkirikkojen, yms. aiheuttamien vaarojen ja vaaratilanteiden sisällyttämistä riskienhallintasuunnitelmaan. Häiriötilanteet voivat aiheuttaa erilaisia vaaroja ja vaaratilanteita lueteltuihin osa-alueisiin 1) - 7). Ehdotamme poistettavan kohdan 8) ja lisättävän liitteen ensimmäisen virkkeen jälkeen seuraavan: "Kunkin osa-alueen kohdalla tunnistetaan sekä normaalissa toiminnassa olevat vaarat, että erilaisista häiriötilanteista, kuten luonnonilmiöistä, ilmastonmuutoksesta tai laiterikoista seuraavat vaarat."

Liite 2.

Tehtävän raakavesitarkkailun on oltava tarkoituksenmukaista ja kustannustehokasta siten, että käytetyt resurssit tukevat tehokkaasti ennen kaikkea talousveden turvallisuutta. Pilaaja maksaa periaatteen mukaisesti raakaveden laadulle riskiä aiheuttavien toimijoiden pitää ensisijaisesti vastata raakaveden laadun tarkkailusta oman toimintansa mahdollisten vaikutusten seurannan

osalta. Asetusesityksen mukaan kaikki raakavesitarkkailu tulee kuitenkin vesilaitoksen vastuulle ja veden käyttäjien maksettavaksi.

Direktiivin mukaan vesienhoidon seurannassa syntyviä vesien seurantatuloksia voidaan hyödyntää raakaveden laadun tarkkailussa. Tämä pitäisi asetuksessakin mahdollistaa ja hyödyntää käytännössä kansallisesti seurantaresurssien käytön tehostamiseksi. Viranomaisten toteuttamaan raakavesien yleiseen seurantaan tulisi varata lisää resursseja, jotta raakavesien seuranta pystyttäisiin toteuttamaan kattavammin myös siltä osin, kun se ei kuulu pilaantumisen vaaran aiheuttajille tai seurantavastuuta ei pystytä kohdentamaan vaaran aiheuttajalle.

Liite 3.

Taulukon 1 otsikkoon pitäisi selvyiden vuosi lisätä sana vedenkäsittelylaitokselta: ”Sameuden vähimmäistutkimustiheys vedenkäsittelylaitokselta vedenjakelualueelle vuorokaudessa toimitettavan tai vedenjakelualueella tuotettavan veden määrän mukaan (m³/vrk).”

Liitteestä ei käy ilmi omavalvonnassa seurattavien somaattisten kolifaagien ja erityisesti seurattavien muuttujien tutkimustiheys. Asia tarkennettaneen soveltamisohjeessa.

Lausunto luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

22 § Tiedottaminen tietoverkossa

Vesilaitosyhdistys pitää erinomaisena ratkaisuna järjestää talousveden laadusta tiedottaminen kansallisesti vesi.fi -verkkosivun kautta. Tämä varmistaa yhdenmukaisen tiedottamisen kaikille vedenkäyttäjille ja toteuttaa kansallisesti tehokkaasti vedenkäyttäjille tiedottamisen. Teimme esityksestä seuraavat huomiot:

- Vesi.fi -sivuston kautta tiedotetaan vesilaitosten toimittaman veden normaalista laadusta viranomaisvalvonnan perusteella. Sivustolla pitää tuoda selvästi esiin tämä ja se, että mahdollisissa vedenlaadun häiriötilanteissa ajantasainen tieto löytyy kunnan tai vesilaitoksen verkkosivuilta tai niiden muusta viestintäkanavasta.
- Verkkopalvelussa ehdotetaan 1. momentin kohtana 5) esitettävän muuttujakohtainen yleinen kuvaus mahdollisesta terveyshaitasta, jos muuttujien laatuvaatimus tai -tavoite ei täyty. Mielestämme sama tieto tarvitaan jokaiselle muuttujalle myös kohdan 1) mukaisesti valvontatutkimusten tietoihin, jotta vedenkäyttäjät saavat riittävän tiedon vedenlaadun tulkitsemiseksi ja ymmärtämiseksi.
- 1. momentin kohdassa 5) viitataan liitteen II taulukkoon 6, mutta liitteessä ei ole tätä taulukkoa.

- 1. momentin mukaisiin tietoihin voisi lisätä vedenkäyttäjille tiedotettavaksi edellytetyn tiedon talousveden käyttömaksusta litraa ja kuutiometriä kohti.
- 3. momentin 1) kohdassa esitetään, että talousvettä toimittavan laitoksen pitäisi julkaista verkossa, ilmeisesti omilla verkkosivuillaan tieto vedenkäyttäjien valituksista. Tämä sama tieto esitetään kuitenkin lausunnolla olevassa valtioneuvoston asetuksessa vesihuollon tietojärjestelmästä ja tiedottamisesta kerättävän vesihuollon tietojärjestelmä VEETiin. Tällöin tieto pitäisi mielestämme julkaista vedenkäyttäjille vesi.fi kautta. Kannatamme tämän tiedon raportointia direktiivin mukaisesti vain esitetyn kokoluokan ylittäviltä laitoksilta. Vedenkäyttäjien valitusten sijaan ehdotamme käytettävän termiä vedenkäyttäjien reklamaatiot.

Liite I

Taulukko 5. Lämpimän käyttöveden kohdalla celciusastetta po. celsiusastetta.

Liite II

4. Veden käyttäjille tiedottamista varten tutkittavat muuttujat.

Koskevatko asetuksessa olevat vaatimukset käytettävistä laboratorioista ja määrittämenetelmistä myös näiden muuttujien tutkimuksia?

Liikanen Riina
Suomen Vesilaitosyhdistys ry